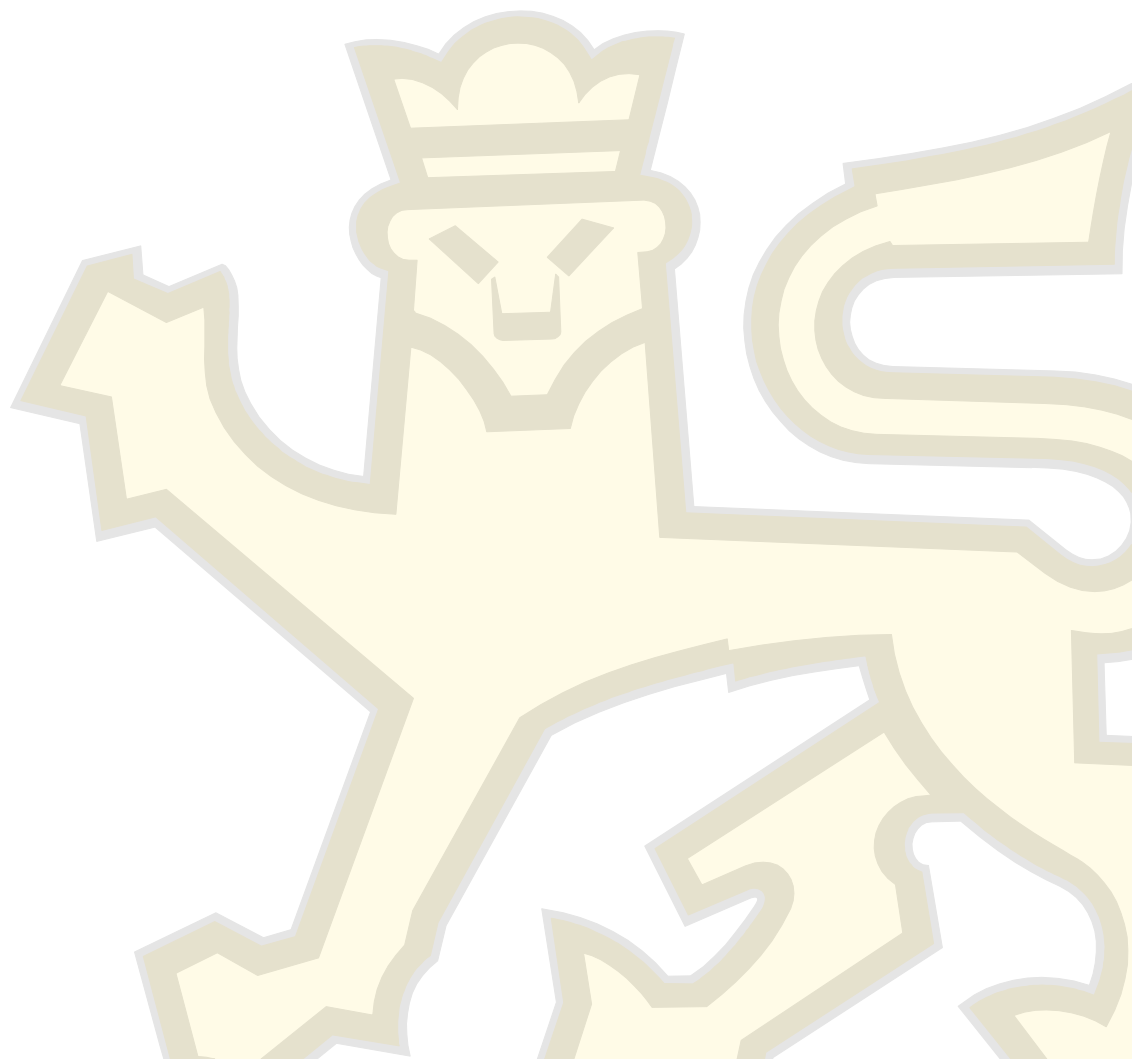

Landsbygdsprogram för Uppsala kommun

2017-2023

Remissförslag

Innehåll

Inledning.....	2
Syfte	2
Definition	2
Uppföljning	2
Landsbygdsperspektivet	3
Bakgrund och förutsättningar	4
Jämställdhet	4
Landsbygdens roll och relaterat landsbygdsutvecklingsarbete	4
Arbetet med Upplandsbygd- lokalt ledd utveckling.....	5
Tillsammans blir vi Sveriges bästa landsbygdskommun.....	5
Bostadsbyggande.....	6
Mål	6
Samspelet mellan land och stad.....	7
Resursflöden.....	7
Lokal livsmedelsförsörjning	7
Service och infrastruktur.....	8
Basservice.....	8
IT – infrastruktur.....	8
Mål	9
Ett hållbart och jämställt engagemang	10
Mål	10
Styrdokument	11
Dokument som framför allt relaterar till Uppsala kommuns landsbygdsarbete	11
Externa dokument och pågående arbete	11

Inledning

Som ett inriktningsmål i Mål och budget beslutade kommunfullmäktige den 2-3 november 2015 att Uppsala kommun ska vara en av Sveriges bästa landsbygdskommuner.

En utgångspunkt i översiktsplanen är att dra nytta av att vi blir fler invånare och det geografiska läget. Vi vill vara en föregångare i en ansvarsfull samhällsutveckling, där närhet, kvalitet, utbud och upplevelse bidrar till de goda livet och vara en drivande kraft i världen och i regionen.

Uppsala växer. Till 2050 behöver Uppsala kommun ha en beredskap för 75 000 - 135 000 fler invånare och cirka 70 000 fler jobb jämfört med idag. Befolkningen på landsbygden bedöms öka med 15 000 - 30 000 invånare och kommunen behöver ha en beredskap för 2 000 - 5 000 nya jobb under samma tidsperiod.

Uppsala kommuns geografiska läge som den nordliga noden i Stockholmsregionen – en av Europas snabbast växande arbetsmarknadsregioner – skapar särskilt gynnsamma förutsättningar att leva, bo och verka på landsbygden. Här finns närheten till en stor arbetsmarknad, goda möjligheter för företag och verksamheter att etableras och utvecklas och varierande boendeformer som är anpassade för livets alla skeden. Uppsala kommun har en stark tradition av kunskap, kultur, mångfald och kompetens, med två stora universitet som också skapar en internationell arena. Därtill kan attraktiva livsmiljöer tilläggas, vilket sammantaget bäddar för en levande och dynamisk landsbygd.

Få kommuner kan erbjuda så varierade livsmiljöer med närhet till en starkt växande arbetsmarknad som Uppsala har. Allt ovan skapar goda förutsättningar för att vara en av Sveriges bästa landsbygdskommuner. Tillsammans med Mål och Budget, Översiktsplanen, andra policier, ramverk och program utgör Uppsala kommuns landsbygdsprogram en helhet för hur Uppsala kommun ska arbeta med landsbygdsutveckling.

Syfte

Syftet med landsbygdsprogrammet är att nå målet att Uppsala kommun ska vara en av Sveriges bästa landsbygdskommuner och är en del av styrningen i kommunens långsiktiga landsbygdsarbete. Landsbygdsprogrammet gäller alla kommunens verksamheter och bolag.

Definition

Landsbygdsprogrammet avser hela kommunen förutom staden (avgränsning enligt översiktsplan).

Uppföljning

För att långsiktigt kunna följa upp arbetet med landsbygdsprogrammet ska tydliga uppföljningsprocesser knyta an till varje insatsområde. Dessa preciseras i tillhörande handlingsplan som revideras årligen och knyter an till mål- och budgetprocessen. Uppföljningen ska årligen presenteras för kommunstyrelsens arbetsutskott för planering. Till landsbygdsprogrammet ska även en sammanhållen kommunikationsstrategi tas fram för att sprida kunskap och information om hur vi når målet att kommunen ska vara en av Sveriges bästa landsbygdskommuner. Kommunstyrelsen ansvarar för att en sammanhållen kommunikation sker mellan nämnder samt att uppföljningen sker kontinuerligt.

Landsbygdsperspektivet

För att säkerställa att landsbygdsperspektivet genomsyrar hela den kommunala verksamheten ska landsbygdsutvecklingsfrågorna beaktas i hela kommunens verksamhet.

Kommunen ska systematiskt belysa olika perspektiv som har eller kan ha konsekvenser för landsbygderna både externt och internt. Framför allt kopplat till jämställdhet och ungas perspektiv.

Alla invånare i kommunen ska behandlas likvärdigt, men förutsättningarna kan se olika ut beroende på var i kommunen man bor. Exempelvis kan förutsättningarna och avstånd till samhällsservice se olika ut.

Kvinnor och män ska ha lika förutsättningar, rättigheter och möjligheter att bo och verka på landsbygden.

Kommunen ska arbeta tillsammans med berörda myndigheter, med den privata sektorn och med föreningslivet för att skapa förutsättningar för en samhällsutveckling på landsbygden.

Bakgrund och förutsättningar

För en hållbar och dynamisk landsbygd är relationen mellan land och stad avgörande. En växande stad ger goda förutsättningar för en levande landsbygd, samtidigt som landsbygden är central för en hållbar samhällsutveckling. För en hållbar samhällsutveckling ska ett jämställdhetsperspektiv och ungas rätt till delaktighet och utveckling genomsyra all landsbygdsutveckling.

För att kunna bo, verka och leva på landsbygden är det avgörande att det finns tillgång till service- och infrastruktur för alla skeden i livet, att relationen mellan land och stad stärks samt att ett lokalt och jämställt engagemang utvecklas. Samtidigt ska jordbruksmarken och de gröna näringarnas utvecklingsförutsättningar värnas.

Besöksnäringen kombinerat med en de gröna näringarnas basverksamhet har en stor potential att utvecklas, framför allt i förhållande till det stora intresset för närodlat och närproducerat. Kommunen har främst rådighet över den kommunala servicen och markberedskapen.

Tillgången till service i orterna och på landsbygderna har i stora delar av kommunen minskat under de senaste decennierna, både skattefinansierad och kommersiell service. Denna utveckling är ingenting som är specifikt för Uppsala kommun utan en trend som går att följa i hela Sverige.

Samtidigt ökar kraven på självförsörjningsgraden på både mat och energi, vikten av att lyfta fram och använda lokala ekosystemtjänster för ett bättre lokalt klimat, bli klimatpositiva, öka bostadsbyggandet, öka tillgängligheten, skapa lokala svar på globala utmaningar, skapa tillväxt, ge alla individer goda möjligheter att integreras och utvecklas i samhället samt skapa ett hållbart och jämställt samhälle.

Jämställdhet

Kvinnor och män ska ha lika förutsättningar, rättigheter och möjligheter att bo och verka på landsbygderna. För en jämställd landsbygd är en väl fungerande service och infrastruktur en förutsättning. Jämställdhet leder till en mer konkurrenskraftig, dynamisk och levande landsbygd.

Inom civilsamhället är det vanligt, att även om kvinnor kan vara lika aktiva som män så finns det en skillnad på vilka roller och uppdrag man får inom föreningslivet. Män får i allmänhet större tillgång till de EU-stöd som finns. Kvinnliga företagare söker i större omfattning andra stöd än för ett traditionellt jordbruk. I föregående programperiod var det färre kvinnor som fick sina ansökningar beviljade. För att öka jämställdheten är det viktigt att sprida kunskap om vilka olika stöd det finns för kvinnligt företagande (och för unga) men också att öka kunskapen och möjligheten till nätverkande.

Landsbygdens roll och relaterat landsbygdsutvecklingsarbete

Landsbygden har en väsentlig roll för att uppnå de högt uppsatta miljö- och klimatmål som kommunen antagit. Ett klimatpositivt Uppsala och giftfri miljö är några av de övergripande målen kommunen arbetar för. Det handlar framför allt om förnybar uppvärmning, mer solenergi, en energieffektivare verksamhet och 100 procent ekologiska livsmedel inom offentlig sektor till 2023. Kommunen ska även vara en av de bästa kommunerna i Sverige på miljö- och klimatdriven affärs- och verksamhetsutveckling.

En annan viktig faktor för en levande landsbygd är tillgången till infrastruktur. Där kommunens mål är att 90 procent av medborgarna och företagen ska ha tillgång till bredband om minst 0,1Gbit/s år 2020. Kommunens bredbandsprogram ska revideras. Även

kommunens mål om Sveriges bästa cykelstad är tätt länkat med Sveriges bästa landsbygdskommun och ställer höga krav på tillgängligheten till de regionala stråken och noderna.

Arbetet med Upplandsbygd- lokalt ledd utveckling

Tillsammans med Upplandsbygd- lokalt ledd utveckling arbetar kommunen med lokalt ledd utveckling genom leadermetoden. Metoden bygger på samarbete mellan olika sektorer och aktörer i ett område utifrån lokala initiativ. Det är framför allt de som bor och verkar i områden som driver och påverkar utvecklingen. Uppsala kommun (exklusive Uppsala stad) tillsammans med Östhammar, Knivsta och Sigtuna (exklusive Märsta) kommun tillhör leaderområdet Upplandsbygd. Privat, ideell och offentlig sektor har tillsammans tagit fram en lokal utvecklingsstrategi som ska prioritera insatserna i programperioden 2014-2020.

Upplandsbygds strategi antogs av jordbruksverket 2015 vilket innebär att Upplandsbygd också har en budget att fördela till olika utvecklingsprojekt. Det är organisationer, föreningar, företag och myndigheter som kan söka stöd från leaderområdet. Arbetet med Upplandsbygd är ett av kommunens verktyg att kanalisera de EU-medel som finns tillgängliga för landsbygdsutveckling.

De övergripande målen i utvecklingsstrategin är att skapa samverkan för att utveckla produkter, marknadskanaler och tjänster som stärker landsbygdsföretagande och servicenivån på landsbygden. Det är också att stärka samspelet mellan land och stad för att öka kunskapsutbytet, koppla resursflöden och tillgängliggöra landsbygdens resurser samt främja aktiviteter som gör landsbygden attraktiv. Arbetet med Upplandsbygd är en viktig del för att nå alla delmål i landsbygdsprogrammet samt målet att vara en av Sveriges bästa landsbygdskommuner.

Arbetet med Upplandsbygd ska göra det möjligt för näringslivet, det civila samhället och den offentliga sektorn att tillsammans hitta samarbeten som utvecklar landsbygden, framför allt inom de fokusområden som är framtagna i strategin. Dessa är företagande och företagsutveckling, samspelet mellan land och stad, ungdomar och utvecklande bygder. Mer information om Upplandsbygds-lokalt ledd utveckling finns på www.upplandsbygd.se.

Tillsammans blir vi Sveriges bästa landsbygdskommun

Det är många myndigheter, verksamheter, företagare och framför allt föreningar som är involverade i landsbygdsutvecklingen. Exempelvis har kommunen ansvar för skola och äldreomsorg, landstinget för kollektivtrafik och vårdcentraler och Trafikverket för vägar och cykelvägar i stora delar av kommunen. Många gånger är det föreningslivet och det lokala företagandet som gör att det blir en lyckad integration och att det finns lokala event och ortsdagar ofta med ungdomsverksamhet i fokus. Det kan handla om skördefester, trubadurkvällar, traktorrace och andra återkommande och lyckade event som ofta sker i samarbete med kommunen. Tillsammans med föreningslivet arbetar även kommunen med lokala överenskommelser (LÖK) för att skapa förutsättningar för ett bra samarbete.

För att kommunen ska nå målet att bli en av Sveriges bästa landsbygdskommun och möta framtida samhällsutmaningar ska kommunen prioritera:

- bostadsbyggande
- samspelet mellan land och stad
- service och infrastruktur
- ett hållbart och jämställt engagemang

Bostadsbyggande

Uppsala har i de prioriterade tätorterna en god service, en god blandning av upplåtelseformer av bostäder och en blandad befolkning i olika åldrar och bakgrund. De prioriterade tätorterna fungerar som nav inom landsbygdsutvecklingen. De prioriterade tätorterna är Storvreta, Gunsta, Jälla, Björklinge, Bälinge, Lövstalöt, Vattholma, Vänge, Skyttorp, Björklinge, Länna, Almunge, Knutby och Järlåsa.

För att kunna möta efterfrågan och skapa beredskap för en befolkningsökning är det viktigt att ha tillgång till hyresrätter, bostadsrätter och bostäder för individer med olika preferenser och förutsättningar. På så sätt får fler möjlighet att bo på landsbygden. Närheten till staden skapar bra förutsättningar för bostads- och verksamhetsutveckling på landsbygden men ska också ställas i relation till den areella näringen och samhällsekonomiska aspekter.

Bostadsutvecklingen ska därför främst ske i prioriterade tätorter och i kollektivtrafikhöga lägen för att stödja den befintliga servicen.

Att vara en av Sveriges bästa landsbygdskommuner innebär att skapa goda förutsättningar för att bygga och utveckla nya boende- och verksamhetsmiljöer. Det skapar i sin tur bra förutsättningar för en bra basservice. Det är viktigt med olika upplåtelseformer och det behövs många mindre och billiga bostäder, det gynnar boendekedjan och en rotation på bostadsmarknaden.

Mål

- Ständig planberedskap ska finnas som motsvarar en produktion om minst 300 bostäder totalt per år i de prioriterade tätorterna. Det innebär att kommunen i sin prioritering och tidsplanering av detaljplanarbeten understödjer att planer tas fram i en omfattning som bäddar för nämnda produktionsvolym.
- Tomtberedskap ska kontinuerligt finnas i samtliga av de prioriterade tätorterna där så är möjligt givet teknisk och social infrastruktur. Det innebär att det i merparten av de prioriterade tätorterna alltid finns möjlighet att köpa en tomt för småhusbyggande, av kommunen eller annan aktör.
- Kommunal markberedskap som understödjer de två ovanstående målen. Det innebär att kommunen bör ha egen mark för planläggning och bostadsbyggande när situationen så kräver.
- Kommunkoncernen ska ha beredskap att åstadkomma bostadsbyggande utöver småhus i prioriterade tätorter. Det innebär att kommunen inklusive dess bolag aktivt understödjer tillkomsten eller förverkligar i egen regi, där så är rimligt med hänsyn till ekonomi och behov.

Samspelet mellan land och stad

Att vara en del av Europas största arbetsmarknader skapar en stark efterfrågan på bostäder, lokaler för kommersiell och offentlig service samt en marknad för lokal produktion, eko (natur)- och kulturturism. De gynnsamma förutsättningarna som en stor stad och stor landsbygd för med sig skapar stora möjligheter för nya företag, fler företagsetableringar och tillväxt i befintliga företag på landsbygden.

Ett livskraftigt lokalt baserat företagande är en viktig förutsättning för en levande landsbygd och viktig för hela kommunens utveckling. Närheten till städer som Uppsala och Stockholm skapar goda förutsättningar för att en avsättning av varor som också skapar en Uppländsk identitet. Natur- och ekoturism har en stor potential och skapar förutsättningar för klusterutveckling där boende, restauranger, caféer utvecklas i samband med intressanta besöksmål.

Resursflöden

Det är viktigt att se till att resursflöden mellan land och stad ska blir riktade åt båda håll, det skapar i sin tur en positiv utveckling för hela kommunen. I ett hållbart samhälle har landsbygderna en viktig roll inom exempelvis energi- och matförsörjning och för återcirkulering av restprodukter i ett slutet kretslopp. Omställningen till förnybar energi innebär goda utvecklingsmöjligheter för exempelvis biogas, fossilfritt bränsle, energigrödor, sol och vind samt förnybar kraftvärme. Närheten och samarbeten till universitetet i Uppsala ger också bra förutsättningar för att skapa ny innovation och teknik för en hållbar utveckling.

Lokal livsmedelsförsörjning

Nya innovationer i den lokala livsmedelskedjan kan effektivisera utvecklingen i kommunen, skapa nya arbetstillfällen och tillväxt inom livsmedelskedjan. Det kan också öka möjligheten för en ökad krisberedskap inom kommunen. Utveckling av den lokala livsmedelskedjan främjar även möjligheter för nya- och fler typer av verksamheter såsom lokala mikrobryggerier, bagerier eller andelsjordbruk. En hållbar och lokal livsmedelskedja skapar också större möjligheter för lokalt och ekologiskt producerad och lagad mat i kommunens verksamheter. Uppsala läns enda naturbruksgymnasium ligger även i och drivs av Uppsala kommun tillsammans med Jällastiftelsen, här har det utbildats flera generationer av lantbrukare och gör det än idag.

Att vara en av Sveriges bästa landsbygdskommuner innebär att en sammanhållen lands- och stadsutveckling stärks för att ytterligare utveckla de kvaliteter, utbud och upplevelser som landsbygderna kan erbjuda. Det i sin tur kan skapa företagsutveckling inom framför allt gröna jobb som kan bidra till en hållbar utveckling.

Mål

- Skapa nya tekniska och sociala lösningar för att möta nutida och framtida samhällsutmaningar genom samarbete, ökad kunskap och med hållbar utveckling som drivkraft
- Skapa förutsättningar för att öka den hållbara närproduktionen av förnybar energi och livsmedel
- Skapa förutsättningar för minst 150 nya jobb per år
- Öka kundnöjdheten (NKI) bland företagare för kommunal service (bygglov, brandtillsyn, markupplåtelse och miljö- och hälsoskyddstillsyn.)
- Kommunkoncernen ska ha markberedskap för verksamhetsmiljöer
- Öka förutsättningar för besöksnäring inom eko(natur)- och kulturturism
- Förstärka kommunens roll inom som rådgivare framför allt inom frågor rörande förnybar energi

Service och infrastruktur

Uppsala kommun bidrar till grundläggande service, infrastruktur och ett bra klimat för företagande och föreningslivet. Kommunen har också en aktiv roll i den kontinuerliga dialog som sker i samarbete mellan myndigheter och de som bor, verkar och lever på landsbygderna. Detta är framför allt viktigt ur ett jämställdhetsperspektiv och för ungas rätt till delaktighet.

Kommunen strävar efter att ge alla kommuninvånare tillgång till trygga, utvecklande, jämställda och kreativa mötesplatser, offentlig och kommersiell service, rekreation, kultur och goda kommunikationer för alla åldrar. Det ska vara attraktivt att bo, verka och leva på landsbygden. Kommunen ska arbeta aktivt för att offentlig och kommersiell service ska mötas på landsbygderna och på så vis stärka lokalsamhället på landsbygden.

Basservice

Basservice och andra grundläggande funktioner ska framför allt finnas i och i anslutning till de prioriterade tätorterna, i möjligaste mån i centrala lägen. Det innebär för flertalet prioriterade tätorter att de funktionerna som bör finnas på sikt är; barnomsorg och skola upp till minst årkurs 3, dagligvaruförsörjning, återvinningsstation, pendlarparkering inklusive cykelparkering, god cykelinfrastruktur, fossilfri drivmedelsförsörjning, tillgång till primärvård, god kollektivtrafik mot Uppsala (med minst 15 minuters-trafik i högtrafiktid, trafikering under hela trafikdygnet och låg resetidskvot i förhållande till bil), park och andra ytor för lek, motion och rekreation, odlingsytor, biblioteksservice, god mobiltäckning, möjlighet till bredbandsanslutning och gatubelysning. Det bör också finnas idrottsutrymmen, samlingslokaler och tillgång till andra kulturarenor där professionell kultur kan upplevas och/erbjudas.

IT – infrastruktur

Tillgång till en god IT-infrastruktur är avgörande för en levande landsbygd. God kommunikation är grundläggande för demokrati men också för människors möjligheter till socialt samspel på fritiden eller möjligheter att arbeta och driva företag. Förutsättningarna att driva och utveckla företag samt att leva på landsbygden kommer att förbättras när digitaliseringen tillgängliggörs för fler. Därför kommer målen om utbyggnad av fibernät höjas i den regionala utvecklingsstrategin.

Det finns ett särskilt samhällsansvar att snabbare utveckla bredbandsutbyggnaden på vår landsbygd. Genom mobilisering av invånare, organisationer, och företag kommer statliga stöd utnyttjas mer effektivt, men också skapa utökade möjligheter att samverka med marknadsaktörer som bygger ut bredband.

Kommunen måste säkerställa hur bredbandsutvecklingen ska ske mer effektivt. Den nya lagstiftningen (SFS 2016:534) som trädde i kraft den 1 juli innebär att aktörerna har rätt att samordna bredbandsutbyggnad med offentligt finansierade utbyggnadsprojekt och därmed kan möjligheterna till öppen kanalisation utvecklas.

Att vara en av Sveriges bästa landsbygdskommuner innebär att vi genom samarbete skapar innovativa, effektiva och smarta sätt att utveckla och behålla servicefunktioner, tillgängligheten och IT- utvecklingen på landsbygderna.

Mål

- Etablera och/eller utveckla nya servicelösningar där det idag är brist. En ny servicelösning kan exempelvis innebära att olika typer av servicefunktioner - privata och offentliga - samverkar för att tillsammans få tillräcklig kvalitet och ekonomi trots ett begränsat befolkningsunderlag
- Öka möjligheten till ett fossilfritt resande, hållbart kombinerat färd sätt för persontransporter (hela resan-perspektivet), ökad samåkning och kollektivtrafikanvändning
- Öka nöjdheten med tillgängligheten till och kvaliteten på servicen
- Öka anslutningsgraden för fiber
- Öka utbudet av professionell kultur och offentlig konst

Ett hållbart och jämställt engagemang

Lokalt engagemang är grundläggande för landsbygdsutvecklingen. För att detta engagemang ska kunna främjas ska tillgång till information, nätverkande och dialog säkerställas. Det är en avgörande faktor för en hållbar samhällsutveckling.

Kommunen har en viktig roll i att stötta och uppmuntra de många engagerade individer och föreningar som hjälper till att driva lokal utveckling. Ett starkt föreningsliv möjliggör för en dynamisk, hållbar och växande landsbygd. Genom ett bra samarbete och en god dialog förbättras möjligheterna att sprida positiva budskap och också möjligheten till att se effekter eller konsekvenser av beslut och skapa en förförståelse för de olika utmaningarna som finns.

Att vara en av Sveriges bästa landsbygdskommuner innebär att kommunen svarar upp mot initiativ som tas och att de kommunala processerna främjar ett lokalt, hållbart och jämställt engagemang.

Mål

- Skapa en samarbetsstruktur som främjar ett hållbart och jämställt lokalt engagemang
- Skapa delaktighet och kontinuerlig dialog för fler individer i olika åldrar, kön och med olika ursprung
- Öka andelen unga som är engagerade inom landsbygdsutvecklingen
- Samordna olika aktörer för att skapa synergier och mervärden i projekt

Styrdokument

Dokument som framför allt relaterar till Uppsala kommuns landsbygdsarbete

Mål och Budget

Uppsala kommuns översiktsplan

Uppsala kommuns bredbandsprogram

Riktlinjer för bostadsförsörjning i Uppsala kommun

Uppsala kommuns näringslivsprogram

Uppsala kommuns klimat- och miljöprogram

Ekologiskt ramverk för program och planer

Policy för hållbar utveckling

Externa dokument och pågående arbete

Utvecklingsstrategi för Upplandsbygd- lokalt ledd utveckling

Det svenska landsbygdsprogrammet (2014-2020)